

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПРОЕКТ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

20 16

НОВА ШКОЛА

ПРОСТІР ОСВІТНІХ
МОЖЛИВОСТЕЙ

ЗМІСТ

ПРО ДОКУМЕНТ	4
ВСТУПНЕ СЛОВО МІНІСТРА _____	5
ОБҐРУНТУВАННЯ ЗМІН _____	6
МЕТА НОВОЇ ШКОЛИ _____	7
ФОРМУЛА НОВОЇ ШКОЛИ _____	9
1 // КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ ЖИТТЯ _____	12
2 // ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА _____	16
3 // ВМОТИВОВАНИЙ УЧИТЕЛЬ _____	18
4 // ОРІЄНТАЦІЯ НА УЧНЯ _____	19
5 // ВИХОВАННЯ НА ЦІННОСТЯХ _____	21
6 // НОВА СТРУКТУРА _____	22
ПОЧАТКОВА ОСВІТА _____	23
БАЗОВА СЕРЕДНЯ ОСВІТА _____	24
ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА _____	25
7 // АВТОНОМІЯ ШКОЛИ І ЯКІСТЬ ОСВІТИ _____	27
8 // СПРАВЕДЛИВЕ ФІНАНСУВАННЯ І РІВНИЙ ДОСТУП _____	29
РЕФОРМА НА ДЕСЯТИРІЧЧЯ _____	30
ПЕРША ФАЗА (2016—2018 рр.) _____	31
ДРУГА ФАЗА (2019—2022 рр.) _____	32
ТРЕТЯ ФАЗА (2023—2029 рр.) _____	32
ЯК ДОЛУЧИТИСЯ _____	34

ПРО ДОКУМЕНТ

Надсилайте свої зауваження групі упорядників документа до 20/09/2016 на електронну адресу: novashkola@mon.gov.ua

Понад три роки тривав публічний діалог щодо стратегії змін в освіті України. Десятки дискусій відбулися на майданчику парламентського Комітету з питань науки та освіти, а згодом – Міністерства освіти і науки України.

Відкритість була безпрецедентною. Долучилися представники всіх зацікавлених груп — освітян, батьків, роботодавців, політичних сил та органів влади, незалежні експерти, міжнародні організації.

У червні 2016 року проведено кілька фокус-груп з різними цільовими аудиторіями: учнями, вчителями, батьками, директорами шкіл, представниками районних управлінь освіти.

У результаті численних дискусій, часом дуже гострих, з'явився проект нового базового закону «Про освіту». Нині цей документ очікує на повторне перше слухання у Верховній Раді України (*законопроект № 3491-д від 04.04.2016*). Він визначить основні зміни в дошкільній, загальній середній, професійній, вищій освіті, а також в освіті дорослих.

Цей документ – Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа» – простою мовою пояснює ідеологію змін, які буде реалізовувати підготовлений законопроект.

Мета документа — зацікавити ідеєю реформування освіти якомога ширші кола. Адже реформа освіти має бути підтримана і вчителями, і батьками, а також бізнесом, місцевою владою та всіма тими, кого освітня проблематика торкається безпосередньо.

Під час підготовки Концептуальних засад бралися до уваги «Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років», підготовлена Стратегічною дорадчою групою «Освіта» в рамках спільного проекту Міжнародного фонду «Відродження» та БФ «Інститут розвитку освіти», а також «Концепція середньої загальноосвітньої школи України» Національної академії педагогічних наук України, «Візія нової української школи», підготовлена спільнотою відповідального вчительства EdCamp Ukraine.

Нова українська школа створюється всією українською громадою в рамках широкого суспільного діалогу. Долучайтеся!

ВСТУПНЕ СЛОВО МІНІСТРА

Ми починаємо реформу, яка на десятиріччя визначить освітній ландшафт України.

Економічні негаразди, політичну нестабільність, бойові дії на Сході країни розглядаємо не лише як перешкоди для змін, а як причини, які зумовлюють їх необхідність. Освіта є ключовим елементом національної безпеки, а людина – це найцінніший актив держави. Маємо перетворити освіту на чинник економічного зростання, джерело національної єдності, засіб соціального просування кожного громадянина.

Є політична воля до змін. Підготовлено базовий законопроект «Про освіту». Після його ухвалення буде представлено деталізований план становлення Нової української школи.

Маємо запустити багато процесів одночасно: зупинити падіння якості та доступності освіти, орієнтувати її зміст на компетентності, «перенавчити» вчителів, змінити структуру школи, забезпечити ці перетворення ресурсами. При цьому – зберегти все найкраще, що є в українській школі.

Зійти зі шляху не дадуть експертна спільнота, громадянське суспільство, організації батьків і роботодавців, усі, хто брав участь у розробці нового базового Закону «Про освіту» і цих Концептуальних засад, а також у низці комунікативних заходів з підготовки реформи. Відомо: тільки освічена людина може бути справді вільною. Європейське суспільство, до якого ми прагнемо, – це суспільство освіченого загалу, суспільство високої культури і рівних можливостей. Таке суспільство забезпечує європейську якість життя. Таке суспільство ми прагнемо побудувати, коли проектуємо освітню реформу в Україні.

Починаємо реформу, яка на десятиріччя визначить освітній ландшафт України. Ми прагнемо побудувати суспільство освіченого загалу.

Починаємо реформу, яка на десятиріччя визначить освітній ландшафт України. Ми прагнемо побудувати суспільство освіченого загалу.

Лілія Гриневич,

*Міністр
освіти і науки
України*

ОБҐРУНТУВАННЯ ЗМІН

УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА НЕ ГОТУЄ ДО УСПІШНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В ЖИТТІ. УКРАЇНЬСЬКИЙ ШКОЛЯР ОТРИМУЄ В ШКОЛІ ЗДЕБІЛЬШОГО СУМУ ЗНАНЬ. ПОТРІБНА ДОКОРІННА РЕФОРМА

За експертними прогнозами, у 2020 році найбільш затребуваними на ринку праці будуть вміння навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі. Але українська школа не готує до цього.

Як і 10, 20, 50 років тому, пересічний український школяр отримує в школі суму знань. За останні роки ця сума дуже збільшилася, як і значно зріс загальний інформаційний потік у світі. Учні спроможні лише відтворювати знання, проте часто не отримують вміння застосовувати їх для вирішення життєвих проблем.

Спосіб навчання в сучасній українській школі не мотивує дітей до навчання. Матеріал підручників затеоретизований, переобтяжений другорядним фактологічним матеріалом.

ФОКУС-ГРУПА ► ДИРЕКТОРИ ШКІЛ ФАРШИРОВАНА РИБА

«Сьогодні у нас дві проблеми в навчанні. Перше – це перевантаженість предметами. Однозначно такого обсягу не може бути. І друга проблема – те, що ми даємо суто навчальний матеріал. Випускник нашої української школи не вміє застосувати здобуті знання у житті. Він, як фарширована риба, розумієте? Нібито і риба, але не плаває».

Учителі використовують переважно застарілі дидактичні засоби. Педагогів деморалізує низький соціальний статус та рівень оплати праці. Учитель не має справжньої мотивації до особистісного та професійного зростання.

Збільшується цифровий розрив між учителем і учнем. Багато педагогів ще не вміють досліджувати проблеми за допомогою сучасних засобів, працювати з великими масивами даних, робити і презентувати висновки, спільно працювати он-лайн у навчальних, соціальних та наукових проектах тощо.

Через хронічне недофінансування сектору сьогодні не всі громадяни України мають рівний доступ до якісної освіти, гарантований державою. Школа відтворює бідність: діти з незаможних родин мають гірші шанси отримати гарну освіту і піднятися соціальною драбиною.

Потрібна докорінна реформа, яка зупинить негативні тенденції, яка перетворить українську школу на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності України.

МЕТА НОВОЇ ШКОЛИ

ПОТУЖНУ ДЕРЖАВУ І КОНКУРЕНТНУ ЕКОНОМІКУ ЗАБЕЗПЕЧИТЬ ЗГУРТОВАНА СПІЛЬНОТА ТВОРЧИХ ЛЮДЕЙ, ВІДПОВІДАЛЬНИХ ГРОМАДЯН, АКТИВНИХ І ПІДПРИЄМЛИВИХ. САМЕ ТАКИХ ПОВИННА ГОТУВАТИ СЕРЕДНЯ ШКОЛА УКРАЇНИ.

Центральне місце у системі освіти належить середній школі. На відміну від університету, в школі ще можна вирівняти дисбаланс у розвитку дітей. Світогляд закладається саме в школі. У школі формується особистість, її громадянська позиція та професійні якості. Тут вирішується, чи людина захоче і чи зможе навчатися впродовж життя.

ПОТРІБНА ДОКОРІННА РЕФОРМА, ЯКА ЗУПИНИТЬ НЕГАТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ, ЯКА ПЕРЕТВОРИТЬ УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ НА ВАЖІЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ РІВНОСТІ ТА ЗГУРТОВАНOSTI, ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

«Метою повної загальної середньої освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності».

Проект Закону України «Про освіту» №3491-д від 04.04.2016

ВИПУСКНИК НОВОЇ ШКОЛИ

Особистість

*Цілісна особистість,
усебічно розвинена,
здатна до критичного
мислення*

Патріот

*Патріот з активною
позицією, який діє згідно
з морально-етичними
принципами і здатний
приймати відповідальні
рішення*

Інноватор

*Інноватор, здатний
змінювати навколишній
світ, розвивати
економіку, конкурувати
на ринку праці, вчитися
впродовж життя*

**ОСВІЧЕНІ УКРАЇНЦІ,
ВСЕБІЧНО РОЗВИНЕНІ,
ВІДПОВІДАЛЬНІ
ГРОМАДЯНИ І ПАТРІОТИ,
ЗДАТНІ ДО ІННОВАЦІЙ, –
ОСЬ ХТО ПОВЕДЕ
УКРАЇНСЬКУ ЕКОНОМІКУ
ВПЕРЕД У ХХІ СТОЛІТТІ**

ФОРМУЛА НОВОЇ ШКОЛИ

ШКОЛА МАЄ БУТИ В АВАНГАРДІ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН

В Україні, як і у всьому світі, набирає ваги так зване покоління Y, або «діти тисячоліття», які народилися між 1990 і 2000 роками. Їхні погляди, спосіб життя кардинально відрізняються від старших поколінь. Досить поглянути на організацію офісів провідних технологічних корпорацій, щоб зрозуміти, на що орієнтується креативний клас, який визначає обличчя сучасної економіки. Для них немає чіткого розмежування між роботою, навчанням і відпочинком. Робота не обов'язково має бути серйозною і нудною. Життя для них – це гармонія між зароблянням коштів, пізнанням нового, самовдосконаленням, грою та розвагою.

На підході покоління Z. Цього року вперше підуть до школи діти, які народилися в 2010 році. Вони не обов'язково будуть поділяти погляди старших. Яке життя оберуть сьогоднішні першокласники? Якою б не була відповідь, маємо запропонувати майбутнім поколінням українців школу, яка буде для них сучасною.

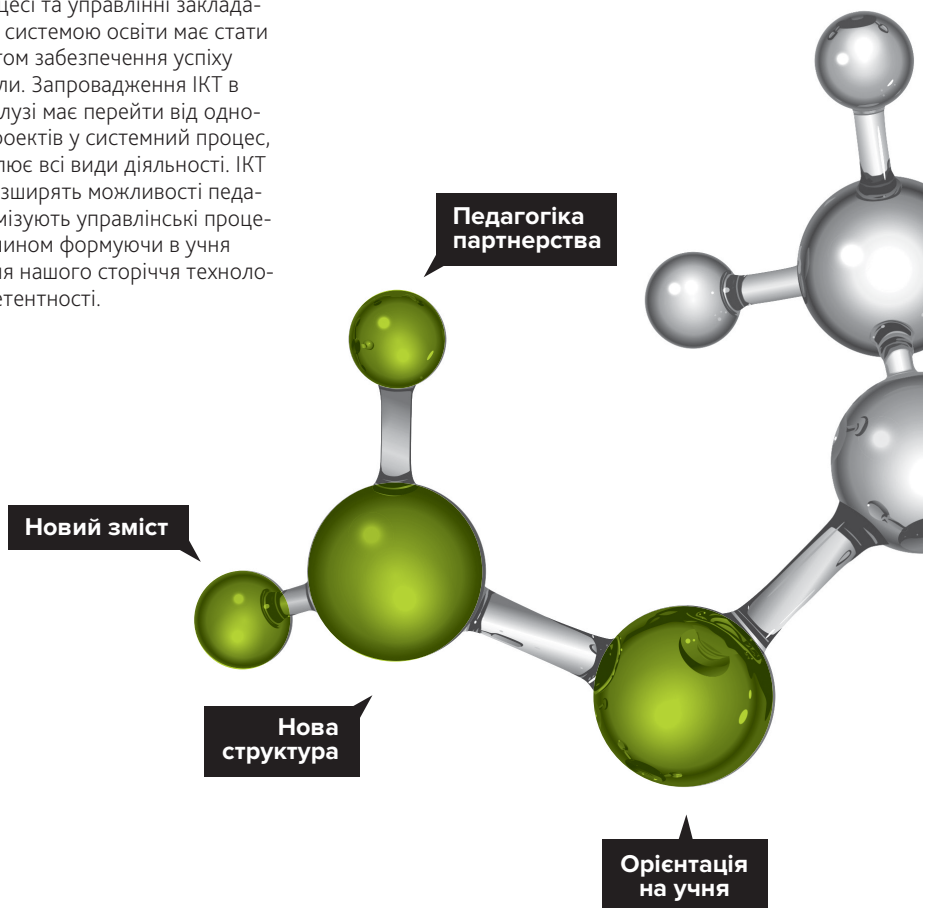
**ПРОЦЕСИ РОЗВИТКУ,
ВИХОВАННЯ І СОЦІАЛІ-
ЗАЦІЇ В НОВІЙ ШКОЛІ
ПОКЛИКАНІ ЗРОБИТИ
ВИПУСКНИКА КОНКУ-
РЕНТОЗДАТНИМ
У XXI СТОЛІТТІ**

ФОРМУЛА НОВОЇ ШКОЛИ СКЛАДАЄТЬСЯ З 8 КЛЮЧОВИХ КОМПОНЕНТІВ:

/01 <i>Новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві.</i>	/05 <i>Педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками.</i>
/02 <i>Умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно.</i>	/06 <i>Орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм.</i>
/03 <i>Наскрізний процес виховання, який формує цінності.</i>	/07 <i>Нова структура школи, яка дозволяє добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя.</i>
/04 <i>Децентралізація та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію.</i>	/08 <i>Справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти.</i>

ФОРМУЛА НОВОЇ ШКОЛИ

Наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні закладами освіти і системою освіти має стати інструментом забезпечення успіху Нової школи. Запровадження ІКТ в освітній галузі має перейти від одноразових проєктів у системний процес, який охоплює всі види діяльності. ІКТ суттєво розширяють можливості педагога, оптимізують управлінські процеси, таким чином формуючи в учня важливі для нашого сторіччя технологічні компетентності.

**ЗАПОРУКОЮ УСПІХУ НОВОЇ ШКОЛИ Є
ТІСНА СПІВПРАЦЯ З БАТЬКАМИ, ГРОМА-
ДАМИ І ПІДТРИМКА З ЇХНЬОГО БОКУ**

**Автономія
школи**

**Вмотивований
учитель**

**Справедливе
фінансування
і рівний доступ**

**Виховання
на цінностях**

**Нове освітнє
середовище**

① КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ ЖИТТЯ

**НОВІ ОСВІТНІ СТАНДАРТИ
БУДУТЬ ҐРУНТУВАТИСЯ
НА «РЕКОМЕНДАЦІЯХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛА-
МЕНТУ ТА РАДИ ЄВРОПИ
ЩОДО ФОРМУВАННЯ
КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕН-
ТНОСТЕЙ ЦІЛОЖИТТЕВОЇ
ОСВІТИ» (18.12.2006),
АЛЕ НЕ ОБМЕЖУВАТИ-
МУТЬСЯ НИМИ**

*Проект нового
базового Закону України
«Про освіту», стаття 1*

Сучасний світ складний. Дитині недостатньо дати лише знання. Ще необхідно навчити користуватися ними. Знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними установками учня, формують його життєві компетентності, необхідні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці.

Нові освітні стандарти будуть ґрунтуватися на «Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей ціложиттєвої освіти» (18.12.2006), але не обмежуватимуться ними.

У проекті нового базового Закону «Про освіту» визначено, зокрема, 10 груп компетентностей.

“Компетентність – динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навчок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність”.

Ключові компетентності – ті, яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування і які здатні забезпечити життєвий успіх молоді у суспільстві знань.

ФОКУС-ГРУПА ► БАТЬКИ БІЛЬШЕ ПРАКТИКИ!

Наші діти вчать багато теорії. Вивчають 10 років математику, а запитати випускника, скільки треба шпалер на оцю кімнату, більшість матимуть складності з обрахунками. Зміст освіти та її методика мають бути наближені до практики. Менше теорії, а більше практичного застосування в житті.

Відповідно до проекту нового базового Закону «Про освіту» ключовими для Нової української школи визначено такі компетентності:

10 КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

- /01 Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами.** Це вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання, письмо, застосування мультимедійних засобів). Здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні, на роботі, вдома, у вільний час. Усвідомлення ролі ефективного спілкування.
- /02 Спілкування іноземними мовами.** Уміння належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів. Уміння посередницької діяльності та міжкультового спілкування.
- /03 Математична грамотність.** Уміння застосовувати математичні (числові та геометричні) методи для вирішення прикладних завдань у різних сферах діяльності. Здатність до розуміння і використання простих математичних моделей. Уміння будувати такі моделі для вирішення проблем.
- /04 Компетентності в природничих науках і технологіях.** Наукове розуміння природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності. Уміння застосовувати науковий метод, спостерігати, аналізувати, формувати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати результати.
- /05 Інформаційно-цифрова компетентність** передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, роботи з базами даних, навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо).
- /06 Уміння навчатися впродовж життя.** Здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою навчальну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя.

10 КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

/07 Соціальні і громадянські компетентності. Усі форми поведінки, які потрібні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, на роботі. Уміння працювати з іншими на результат, попереджати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів.

/08 Підприємливість. Уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави. Здатність до підприємницького ризику.

/09 Загальнокультурна грамотність. Здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва. Ця компетентність передбачає глибоке розуміння власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших.

/10 Екологічна грамотність і здорове життя. Уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя.

КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ Й НАСКРІЗНІ ВМІННЯ СТВОРЮЮТЬ «КАНВУ», ЯКА Є ОСНОВОЮ ДЛЯ УСПІШНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ УЧНЯ – ЯК ОСОБИСТОСТІ, ГРОМАДЯНИНА І ФАХІВЦЯ.

ДИВІТЬСЯ МАЛЮНКИ →

Усі перелічені компетентності однаково важливі й взаємопов'язані. Кожну з них діти набуватимуть послідовно, поступово під час вивчення різних предметів на всіх етапах освіти. Спільними для всіх компетентностей є такі вміння:

• уміння читати і розуміти прочитане • уміння висловлювати думку усно і письмово • критичне мислення • здатність логічно обґрунтувати позицію • ініціативність • творчість • уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення • уміння конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект • здатність до співпраці в команді.

Підбір предметів і тематичних розділів шкільних програм відбуватиметься з огляду на доцільність з точки зору наведених компетентностей.

У рамках запровадження компетентнісного підходу буде створено нову систему вимірювання й оцінювання результатів навчання. Зокрема, буде змінено зміст зовнішнього незалежного оцінювання.

② ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА

В ОСНОВІ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА – СПІЛКУВАННЯ, ВЗАЄМОДІЯ ТА СПІВПРАЦЯ МІЖ УЧИТЕЛЕМ, УЧНЕМ І БАТЬКАМИ. УЧИТЕЛЬ МАЄ БУТИ ДРУГОМ, А РОДИНА – ЗАЛУЧЕНА ДО ПОБУДОВИ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ДИТИНИ

Кожна дитина неповторна, наділена від природи унікальними здібностями, талантами та можливостями. Місія Нової школи – допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками.

«Якщо вчитель став другом дитини, якщо ця дружба осяяна благородним захопленням, поривом до чогось світлого, розумного, у серці дитини ніколи не з'явиться зло», – писав Василь Сухомлинський.

Нова школа працюватиме на засадах «педагогіки партнерства». Основні принципи цього підходу:

-
- *повага до особистості;*
  - *доброзичливість і позитивне ставлення;*
  - *довіра у відносинах, стосунках;*
  - *діалог – взаємодія – взаємоповага;*
  - *розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);*
  - *принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).*

В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними й зацікавленими співниками, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат.

Школа має ініціювати нову, глибшу залученість родини до побудови освітньої траєкторії дитини.

Діалог і багатостороння комунікація між учнями, учителями та батьками змінить односторонню авторитарну комунікацію вчитель – учень.

ФОКУС-ГРУПА ► БАТЬКИ КОРИСТЬ АКТИВНОЇ РОБОТИ

Якщо ви подивитесь на клас, який сидить на уроці, – 20% учнів активно працюють, ще 30% за цим активно спостерігають, але не виявляють активності, ще 30% спостерігають пасивно, а ще 20% – майже бездіяльні. Виходить так, що вчитель 45 хвилин, активно веде урок, а діти – просто спостерігачі. Це треба повернути. Якщо б ці 45 хвилин кожна дитина була в активному пошуку – то ефективність уроку була б набагато вищою. Тому постать вчителя є надзвичайно важливою. Учитель повинен не просто провести урок – 45 хвилин, а реалізувати його разом з учнями.

Будуть широко застосовуватися методи викладання, засновані на співпраці (ігри, проекти (соціальні, дослідницькі), експерименти, групові завдання тощо). Учні залучатимуться до спільної діяльності, що сприятиме їхній соціалізації та дозволить успішніше оволодівати спільним досвідом.

Буде змінено підходи до оцінювання результатів навчання. Оцінки слугуватимуть для аналізу індивідуального прогресу і планування індивідуальної швидкості, а не ранжування учнів.

Оцінки розглядатимуться як рекомендація до дії, а не присуд.

ФОКУС-ГРУПА ► ДІТИ УЧИТЕЛЬ ЯК ДРУГ

«Учитель має бути твоїм другом. Це аксіома. Як дитина може бути на уроці, сприймати певну інформацію, якщо вона вчиться у людини, яку боїться? Цього не має бути. Якщо ти людину сприймаєш як друга – тоді інформація засвоюється краще і цікавіше».

Педагогіка партнерства і компетентнісний підхід потребують нового освітнього середовища. Таке середовище допомагають створити, зокрема, новітні інформаційно-комунікаційні технології. Вони підвищують ефективність роботи педагога, ефективність управління освітнім процесом, а водночас уможливають індивідуальний підхід до навчання. Нова школа буде підтримуватися електронною платформою для створення і поширення електронних підручників і навчальних курсів для школярів та вчителів.

**ЦІННОСТІ ТА ПРИНЦИПИ
ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРС
ТВА БУДЕ ПОКЛАДЕНО
В ОСНОВУ ОНОВЛЕНОЇ
СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНО
ГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ,
СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ
ОСВІТНЬОЇ ТА КАДРОВОЇ
ПОЛІТИКИ (ВІДБІР ТА ОЦІ
НЮВАННЯ ПЕДАГОГІВ)**

③ ВМОТИВОВАНИЙ УЧИТЕЛЬ

УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА
БУДЕ УСПІШНА, ЯКЩО
ДО НЕЇ ПРИЙДЕ УСПІШНИЙ
УЧИТЕЛЬ. СУТТЄВИХ
ЗМІН ЗАЗНАЄ ПРОЦЕС І
ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ВЧИ-
ТЕЛЯ. ВЕЛИКА УВАГА
БУДЕ ПРИДІЛЯТИСЯ МАТЕ-
РІАЛЬНОМУ СТИМУЛЮ-
ВАННЮ

Нова школа потребує нового вчителя, який може стати агентом змін. Реформою передбачено низку стимулів для особистого і професійного зростання, щоб залучити до професії найкращих.

ФОКУС-ГРУПА ► БАТЬКИ. УЧИТЕЛЬ ЯК ЛІДЕР

«Школа українська буде успішна, якщо в неї прийде успішний учитель. Він – успішний вчитель та фахівець – вирішить дуже багато питань щодо якості викладання, обсягу домашніх завдань, комунікації з дітьми та адміністрацією школи. До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет, яка його фахово викладає».

Насамперед учителю буде надано академічну свободу. Учитель зможе готувати власні авторські навчальні програми, власноруч обирати підручники, методи, стратегії, способи і засоби навчання; активно виражати власну фахову думку. Держава гарантуватиме йому свободу від втручання у професійну діяльність.

Велика увага приділяється матеріальному стимулюванню. У проекті Закону «Про освіту» закладається норма про підвищення місця вчителя у єдиній тарифній сітці. Учителі, які пройдуть добровільну незалежну сертифікацію, будуть отримувати надбавку.

Суттєвих змін зазнає процес і зміст підготовки вчителя.

Учителі вивчатимуть особистісно орієнтований та компетентнісний підхід, управління освітнім процесом, психологію групової динаміки тощо. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

Збільшиться кількість моделей підготовки вчителя. Форми підвищення кваліфікації буде диверсифіковано: курси при ІППО, семінари, вебінари, он-лайн-курси, конференції, самоосвіта (визнання сертифікатів). Учитель отримає право вибору місця і способу підвищення кваліфікації, як передбачено проектом Закону «Про освіту».

Держава буде підтримувати вчительські професійні спільноти.

На допомогу вчителю буде створено освітній портал з методичними та дидактичними матеріалами, українськими е-енциклопедіями, мультимедійними підручниками та інтерактивними он-лайн-ресурсами.

ФОКУС-ГРУПА ► ДИРЕКТОРИ ШКІЛ ДІТИ ХОЧУТЬ КРЕАТИВНИХ

«Діти сьогодні хочуть сучасних, діти сьогодні хочуть креативних, діти сьогодні хочуть учителів, які розуміють їх, в першу чергу».

Буде кардинально скорочено бюрократичне навантаження, у тому числі завдяки переходу на систему освітнього електронного документообігу (замість, а не в доповнення до існуючої документації).

До роботи в школі будуть залучатися найкращі.

④ ОРІЄНТАЦІЯ НА УЧНЯ

Нова українська школа буде працювати на засадах особистісно орієнтованої моделі освіти. У рамках цієї моделі школа максимально враховує здібності, потреби та інтереси кожної дитини, на практиці реалізуючи принцип дитиноцентризму.

«Є необхідність якомога більше наблизити навчання і виховання кожної дитини до її сутності, конкретних здібностей, майбутньої життєвої траєкторії людини. Це явище я називаю дитиноцентризмом в освіті», – президент Національної академії педагогічних наук Василь Кремень.

Справді, дослідження свідчать, що суттєво покращують результати навчання такі засоби персоналізації навчального досвіду, як робота за індивідуальними планами, окремими навчальними траєкторіями, у рамках індивідуальних дослідницьких проєктів.

ШКОЛА ВРАХОВУЄ ЗДІБНОСТІ, ПОТРЕБИ ТА ІНТЕРЕСИ КОЖНОЇ ДИТИНИ. БУДЕ ЗАБЕЗПЕЧЕНО НЕУПЕРЕДЖЕНЕ ТА СПРАВЕДЛИВЕ СТАВЛЕННЯ ДО КОЖНОГО УЧНЯ

ФОКУС-ГРУПА ► УЧИТЕЛІ КОМФОРТ ДЛЯ ДИТИНИ

«Для мене школа, можливо через те, що я з маленькими дітьми працюю, це, в першу чергу, комфорт. Психологічний і, певною мірою, побутовий. І щоб школа могла дати якнайбільше можливостей спробувати себе в різних видах діяльності. Щоб потім дитина обрала те, що їй більше до вподоби».

Освітню діяльність буде організовано з урахуванням навичок XXI століття, відповідно до індивідуальних стилів, темпу, складності та навчальних траєкторій учнів: від комунікативних типів завдань (знайти спільну мову з друзями, учителями, однокласниками, батьками, незнайомими людьми) до творчих (креативно-інноваційних).

У навчанні будуть враховані вікові особливості фізичного, психічного і розумового розвитку дітей. З цією метою запроваджується двоциклова організація освітнього процесу на рівнях початкової і базової загальної середньої освіти.

*Проект нового
базового Закону
України «Про освіту»,
стаття 18*

«Держава створює умови для забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття ними освіти на усіх її рівнях, з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів».

Буде забезпечено неупереджене та справедливе ставлення до кожного учня, буде подолано будь-яку дискримінацію (за ознакою віросповідання, гендеру, здоров'я, національності тощо). Відзначатися будуть зусилля й успіхи всіх учнів. Учителів навчатимуть, як плекати гідність і віру учнів у себе.

Учні матимуть свободу вибору предметів та рівня їхньої складності. З'явиться можливість навчання в різновікових предметних або міжпредметних групах.

З цією метою потребує змін також організація простору й класу: крім класичних варіантів, буде використано новітні, наприклад, мобільні робочі місця, які легко переорієнтувати для групової роботи.

У Новій школі буде заохочуватися інклюзивна освіта. Для учнів з особливими потребами буде створено умови для навчання спільно з однолітками. Для таких дітей буде запроваджено індивідуальні програми розвитку, включаючи корекційно-реабілітаційні заходи, психолого-педагогічний супровід.

ФОКУС-ГРУПА ► УЧИТЕЛІ ДАТИ ДИТИНІ РОЗВИВАТИСЯ

«У мене був такий учень – Іван. Він прийшов до мене і каже: «Я хочу вивчати 3D-графіку». Я кажу: «Я не знаю 3D, але можу дещо підказати, бо трохи розуміюся на композиції». Він почав на уроках працювати у своїй програмі, яку я і не знаю, розробляти якийсь 3D-персонаж, робота чи щось таке. А я йому тільки підказую з точки зору композиції, де добре, де погано, де що виправити. Почали приходити інші учні, дивилися, сідали навколо нього, почали займатися цією 3D- справою. Він зробив сайт, почав свої продукти викладати на ньому, брати участь у конкурсах, змаганнях. Через 2 роки, коли Іван уже був у 10-му класі, у нас створився напрям 3D- графіки – без будь-якого вчителя. Просто дали дитині можливість самостійно розвиватися і підказували йому, наскільки могли».

5 ВИХОВАННЯ НА ЦІННОСТЯХ

Найосвіченіша людина може стати найгіршим злочинцем, якщо не розуміє і не поділяє загальнолюдські цінності. Нова українська школа буде формувати ціннісні ставлення і судження, які служать базою для щасливого особистого життя та успішної взаємодії з суспільством.

Ми пропонуємо вживати поняття «освіта», «освітній процес» в їх сучасному розумінні, що включає навчання, виховання і розвиток. Виховний процес буде невід'ємною складовою усього освітнього процесу і орієнтуватиметься на загальнолюдські цінності, зокрема морально-етичні (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей), соціально-політичні (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність).

Нова школа буде плекати українську ідентичність.

Нова школа буде виховувати не лише відповідальність за себе, а й за розвиток і добробут країни та всього людства.

**УСЕ ЖИТТЯ НОВОЇ ШКОЛИ
БУДЕ ОРГАНІЗОВАНО ЗА
МОДЕЛЛЮ ПОВАГИ ДО
ПРАВ ЛЮДИНИ, ДЕМОКРА-
ТІЇ, ПІДТРИМКИ ДОБРИХ
ІДЕЙ. НОВА ШКОЛА
ПЛЕКАТИМЕ УКРАЇНСЬКУ
ІДЕНТИЧНІСТЬ**

Виховання не буде винесено в окремі «заняття з моралі». Формування характеру можливе лише через наскрізний досвід. Усе життя Нової школи буде організовано за моделлю поваги прав людини, демократії, підтримки добрих ідей.

У формуванні виховного середовища братиме участь весь колектив школи. У закладах буде створюватися атмосфера довіри, дружелюбності й доброзичливості, взаємодопомоги і взаємної підтримки при виникненні труднощів у навчанні та повсякденному житті.

Ключовим виховним елементом стане приклад учителя, який покликаний захопити дитину.

У Новій школі будуть вимірювати індивідуальні нахили та здібності кожної дитини для цілеспрямованого розвитку і профорієнтації. У цій справі Нова школа буде щільно співпрацювати з позашкільними закладами освіти.

Буде запроваджено програми із запобігання дискримінації, насильства та знущання в школі

Відносини між учнями, батьками, вчителями, керівництвом школи та іншими учасниками освітнього процесу буде побудовано на взаємній повазі та діалозі.

⑥ НОВА СТРУКТУРА

ЗАГАЛЬНА ТРИВАЛІСТЬ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗБІЛЬШИТЬСЯ ДО 12 РОКІВ

Дитячий організм не сприймає більше, ніж відведено природою для його віку. Реформа передбачає суттєву зміну структури середньої школи, щоб максимально урахувати фізичні, психологічні, розумові здібності дитини кожної вікової групи.

Новий базовий Закон «Про освіту» передбачає три рівні повної загальної середньої освіти:

-
- *початкова освіта (тривалість чотури роки);*
  - *базова середня освіта, яка здобувається в гімназії (тривалість п'ять років);*
  - *профільна середня освіта, яка здобувається в ліцеї або закладах професійної освіти (тривалість три роки).*

Загальна тривалість повної загальної середньої освіти збільшиться до 12 років. На території Європи 11-річна пострадянська школа залишилася в Україні, Білорусі та Росії. В усіх європейських країнах мінімальна тривалість здобуття повної загальної середньої освіти складає від 12 до 14 років.

Ми бачимо потребу збалансування на всіх рівнях гуманітарної і природничо-математичної освіти, зберегти добрі традиції й забезпечити високий рівень природничо-математичної освіти та вивчення інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у всіх школах.

Початкова освіта

Навчання починатиметься, як правило, з шести років. Діти з особливими потребами зможуть приходити до школи з іншого віку. Тривалість перебування в початковій школі для таких дітей можна буде продовжити з доповненням корекційно-розвивального складника.

Якість освіти, зокрема з іноземної мови, буде підвищено в кожній початковій школі. Навчання буде організовано за єдиним стандартом, без запровадження предметів з поглибленим рівнем. Це також дозволить уникнути соціальної «сегрегації» та відбору дітей в молодшому шкільному віці.

Перший цикл початкової освіти допоможе учню звикнути до шкільного життя. А саме:

- *навчальні завдання і час на їхнє виконання будуть враховувати індивідуальні особливості;*
- *навчальний матеріал можна буде інтегрувати в змісті споріднених предметів або вводити до складу предметів у вигляді модулів;*
- *обсяг домашніх завдань буде обмежено;*
- *навчання буде організовано через діяльність, ігровими методами як у класі, так і поза його межами;*
- *учитель матиме свободу вибору (створення) навчальних програм у межах стандарту початкової освіти;*
- *оцінки не будуть виставлятися; найважливіше завдання вчителя – підтримувати в кожному учневі впевненість і мотивацію до пізнання.*

ПОЧАТКОВА ОСВІТА НОВОЇ ШКОЛИ ПОДІЛЯТИМЕТЬСЯ НА ДВА ЦИКЛИ:

ПЕРШИЙ, АДАПТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ (1-2 КЛАСИ);

ДРУГИЙ, ОСНОВНИЙ (3-4 КЛАСИ).

У другому циклі початкової освіти в учнів буде формуватися почуття відповідальності й самостійність, зокрема:

- *у процесі навчання будуть використовуватися методи, які вчать робити самостійний вибір, пов'язувати вивчене з практичним життям, враховують індивідуальність учня;*
- *запроваджується предметне навчання; частина предметів буде оцінюватися.*

Після завершення початкової школи навчальні досягнення кожного учня повинні відповідати стандарту початкової школи.

Державна підсумкова атестація здобувачів початкової освіти буде здійснюватися лише з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів і буде проводитися вчителями школи.

У початковій школі (як і в гімназії та ліцеї) не буде «одноденних» курсів або предметів. В одному класі не буде більше 8 обов'язкових предметів.

Базова середня освіта

Особливу увагу в освітньому процесі буде приділено вивченню державної мови.

На цьому рівні буде закладатися база свідомого самовизначення учня як особистості, члена сім'ї, нації і суспільства, здатність терпимо і з розумінням ставитися до різноманіття світу і людей.

Перший цикл буде пробуджувати і підтримувати інтерес до сфер знань і діяльності, передбачених навчальною програмою.

Другий цикл базової середньої освіти сприятиме формуванню учнів як відповідальних членів суспільства, здатних самостійно долати проблеми повсякденного життя, вибирати шлях подальшого навчання відповідно до своїх інтересів і здібностей.

Навчання буде здебільшого предметним. Частину часу буде відведено на предмети за вибором. Після завершення базової середньої освіти учень буде усвідомлювати, які ціннісні орієнтири лежать в основі його вчинків, відчувати відповідальність за результати своєї діяльності.

Результати навчання будуть оцінюватися шляхом державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання.

БАЗОВА СЕРЕДНЯ ОСВІТА ПОДІЛЯТИМЕТЬСЯ НА ДВА ЦИКЛИ:

**ПЕРШИЙ, АДАПТАЦІЙНИЙ
(5-6 КЛАСИ);**

**ДРУГИЙ, БАЗОВЕ
ПРЕДМЕТНЕ НАВЧАННЯ
(7-9 КЛАСИ).**

Профільна середня освіта

У рамках профільної освіти старшокласник зможе обирати одне з двох спрямувань навчання:

- *академічне, із поглибленим вивченням окремих предметів з орієнтацією на продовження навчання в університеті;*
- *професійне, яке поряд з отриманням повної загальної середньої освіти забезпечує отримання першої професії (не обмежує можливість продовження освіти).*

Здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням буде здійснюватися у академічних ліцеях – як правило, окремих закладах освіти.

Буде створено окрему мережу академічних ліцеїв, на зразок мережі професійних ліцеїв, тобто третій ступінь школи буде відокремлено від другого ступеня.

В академічних ліцеях перший рік навчання буде перехідним. На цьому етапі учень ще зможе змінити профіль навчання. Учні зможуть вибирати не лише предмети, а й рівні їхньої складності.

Випускники академічних ліцеїв будуть проходити державну підсумкову атестацію у формі зовнішнього незалежного оцінювання.

Профільну середню освіту за професійним спрямуванням будуть здобувати у професійних ліцеях та профільних коледжах.

Випускники професійних ліцеїв та коледжів будуть проходити державну підсумкову атестацію у формі зовнішнього незалежного оцінювання. При успішному проходженні ДПА у формі ЗНО випускники професійних ліцеїв та коледжів зможуть вступати до ВНЗ, а випускники коледжів зможуть навчатися у ВНЗ за скороченою програмою.

Молоді люди, які закінчили профільну школу, розумітимуть свою майбутню роль у родині, професійній діяльності, суспільстві.

**У РАМКАХ ПРОФІЛЬНОЇ
ОСВИТИ СТАРШОКЛАСНИК
ЗМОЖЕ ОБИРАТИ ОДНЕ
З ДВОХ СПРЯМУВАНЬ
НАВЧАННЯ: АКАДЕМІЧНЕ
І ПРОФЕСІЙНЕ**

СТРУКТУРА НОВОЇ ШКОЛИ

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21
 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

НВК «ДОШКІЛЬНИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ –
ПОЧАТКОВА ШКОЛА»

НВК «ПОЧАТКОВА ШКОЛА – ГІМНАЗІЯ»

НВК «ГІМНАЗІЯ – ЛІЦЕЙ»

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21
 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

7 АВТОНОМІЯ ШКОЛИ І ЯКІСТЬ ОСВІТИ

Вільну людину може сформувати лише вільна особистість. Нинішня школа скута кайданами бюрократії та надмірного контролю. Нова школа матиме широку автономію.

В умовах децентралізації на центральному рівні управління будуть визначатися стандарти освіти та забезпечення моніторингу якості освіти. За дотримання цих стандартів буде відповідати окремий центральний орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти із залученням громадськості. Натомість безпосереднє управління школами буде здійснюватися на місцевому рівні.

Зросте вплив місцевих громад на формування локальної освітньої політики, з урахуванням місцевих культурних особливостей та особливостей ринку праці, на основі державної освітньої політики.

«Держава гарантує академічну, організаційну, кадрову та фінансову автономію закладів освіти».

Проект нового базового Закону України «Про освіту», Стаття 23

Адміністративні та навчально-методичні повноваження будуть делегуватися на рівень закладу освіти. Автономія передбачає, що школи зможуть самостійно формувати освітні програми, складати навчальні плани і програми з навчальних предметів відповідно до стандартів середньої освіти, обирати підручники, методики навчання і виховання, розвивати навчально-матеріальну базу.

ФОКУС-ГРУПА ► УЧИТЕЛІ ПРАВО ВИБОРУ

«У мене, у першу чергу, сучасна українська школа асоціюється з правом вибору – як дитини, так і вчителя. Бо цього права вибору сьогодні немає ні у кого. Ми затиснуті у суворій програмі, в урочній системі, кількості годин. Не виконати програму – злочин!»

Автономія передбачає і вищий рівень відповідальності закладу освіти. Засновники школи контролюватимуть освітню та фінансово-господарську діяльність закладу освіти, призначатимуть на умовах контракту керівника школи.

АДМІНІСТРАТИВНІ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ПОВНОВАЖЕННЯ БУДУТЬ ДЕЛЕГУВАТИСЯ НА РІВЕНЬ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ. ШКОЛИ ЗМОЖУТЬ САМОСТІЙНО ФОРМУВАТИ ОСВІТНІ ПРОГРАМИ, СКЛАДАТИ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ І ПРОГРАМИ З НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ, ОБИРАТИ ПІДРУЧНИКИ, МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ, РОЗВИВАТИ НАВЧАЛЬНО-МАТЕРІАЛЬНУ БАЗУ

**ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУ-
НИКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ДОЗВОЛЯТЬ ЗРОБИТИ
ПРОЦЕСИ УПРАВЛІННЯ
МАКСИМАЛЬНО
ПРОЗОРИМИ**

Керівник буде обиратися на конкурсних засадах строком до п'яти років і зможе обіймати посаду не більше як два терміни поспіль.

Колегіальним органом управління школою в Новій школі є Педагогічна рада. Повноваження, порядок формування і регламент роботи Педагогічної ради визначаються установчими документами закладу освіти.

У управлінні школою братиме участь громадське самоврядування працівників закладу, учнів та їхніх батьків. Колегіальним органом батьківського самоврядування закладу освіти в Новій школі є Батьківська рада.

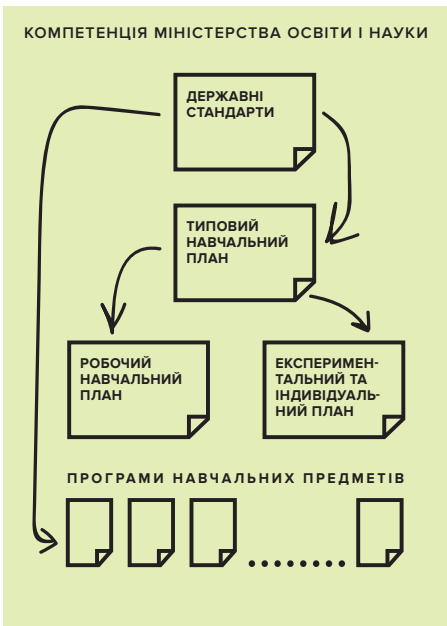
Наглядова рада школи здійснюватиме громадський нагляд, зокрема зможе брати участь у визначенні стратегії розвитку закладу освіти, аналізувати діяльність закладу освіти та його посадових осіб, контролювати виконання кошторису та/або бюджету закладу освіти, сприяти залученню додаткових джерел фінансування.

Разом із запровадженням автономії буде посилено відповідальність школи перед суспільством за якість освіти. При цьому тотальний державний контроль у вигляді інспектування замінить громадсько-державна система забезпечення якості.

**АВТОНОМІЯ
У ВИЗНАЧЕННІ
ЗМІСТУ ОСВІТИ**

Зараз

Після реформи

⑧ СПРАВЕДЛИВЕ ФІНАНСУВАННЯ І РІВНИЙ ДОСТУП

Провідні країни розглядають сферу освіти як пріоритетний напрям інвестицій, який повертається новими технологіями, знаннями і прибутками від інноваційної діяльності. У Новій школі публічні фінанси будуть розподілятися прозоро. Держава і суспільство побачать, як витрачаються кошти, і будуть відслідковувати результат освітніх інвестицій.

В умовах децентралізації освітня субвенція з державного рівня буде покривати передусім видатки на забезпечення педагогічної складової навчального процесу (заробітна плата працівників закладів освіти, підручники, підвищення кваліфікації вчителів тощо).

Державні органи влади і територіальні громади будуть зобов'язані забезпечити необхідні умови навчання і виховання дітей молодшого шкільного віку за місцем проживання, зокрема у селах.

«Держава забезпечує асигнування на освіту в розмірі не меншому 7 відсотків валового внутрішнього продукту за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел фінансування, не заборонених законодавством».

Освітня субвенція буде розраховуватися за справедливою формулою, щоб вирівнювати можливості доступу до якісної освіти в різних регіонах і населених пунктах.

Рациональне використання фінансових ресурсів на виконання стандартів освіти дозволить підвищити вчителям заробітну плату.

Буде створено нові можливості для розширення державно-громадського партнерства у сфері освіти через нові підходи для співфінансування і управління навчальними закладами.

Буде запроваджено принцип «гроші ходять за дитиною», зокрема для підтримки дітей з особливими потребами, які можуть здобувати освіту інклюзивно поряд з іншими дітьми у пристосованих для цього школах.

Проект Закону «Про освіту» запроваджує рівноправність доступу до бюджетного фінансування закладів освіти усіх форм власності.

У НОВІЙ ШКОЛІ ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ БУДУТЬ РОЗПОДІЛЯТИСЯ ПРОЗОРО. БУДЕ ЗАПРОВАДЖЕНО ПРИНЦИП «ГРОШІ ХОДЯТЬ ЗА ДИТИНОЮ», ЗОКРЕМА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВОБОДИ ВИБОРУ В ОСВІТІ

*Проект нового базового Закону України "Про освіту",
Стаття 78*

Законопроектом передбачено повну прозорість фінансування закладів освіти. Зокрема, заклади освіти будуть зобов'язані оприлюднювати всі кошти, які надходять з бюджету та з інших джерел.

Буде забезпечено принцип свободи вибору в освіті. Якщо батьки побажають віддати дитину в приватний заклад згідно з власними світоглядними та релігійними переконаннями, держава спрямує туди кошти, виділені на навчання цієї дитини.

*Протокол 1 до Конвенції
про захист прав людини
і основоположних свобод,
Стаття 2*

«Нікому не може бути відмовлено у праві на освіту. Держава при виконанні будь-яких функцій, узятих нею на себе в галузі освіти і навчання, поважає право батьків забезпечувати таку освіту і навчання відповідно до їхніх релігійних і світоглядних переконань».

Новий базовий Закон «Про освіту» вперше запроваджує на законодавчому рівні розмаїття форм здобуття освіти. Законопроект передбачає дистанційну, мережеву, змішану форми здобуття освіти в інституціях, екстернатну і сімейну (домашню) форми індивідуальної освіти, педагогічний патронат з належним визнанням результатів такого навчання.

У регіонах діятимуть опорні школи базового рівня. Кожну опорну школу буде добре обладнано і зміцнено висококваліфікованими кадрами. Опорні школи слугуватимуть тестовим майданчиком інновацій в окрузі. Збільшення мережі опорних шкіл дасть змогу отримувати справді якісну освіту дітям з сільської місцевості на рівні базової і старшої профільної школи.

РЕФОРМА НА ДЕСЯТИРІЧЧЯ

**ЦЕ ДОВГОТЕРМІНОВА
РЕФОРМА, ЯКА РОЗПОЧИ-
НАЄТЬСЯ ВЖЕ ЗАРАЗ. АЛЕ
СЬОГОДНІШНІ ШКОЛЯРІ
ТАКОЖ ПОВИННІ ВІДЧУТИ
ЗМІНИ І ОТРИМАТИ КРАЩУ
ЯКІСТЬ ОСВИТИ**

Розбудова Нової української школи – це довготермінова реформа, яка розпочинається вже зараз. План упровадження передбачає наступність дій і відповідне ресурсне забезпечення на кожному етапі, а також враховує загальний контекст суспільних змін.

Сьогоднішні школярі також повинні відчувати зміни і отримати кращу якість освіти. Саме тому вже до початку 2016/2017 н. р. буде оновлено програми початкової школи. Паралельно зі структурними змінами будуть удосконалюватися методики викладання в чинній школі, підвищуватиметься кваліфікація вчителів, педагогічна освіта переорієнтовуватиметься на компетентнісне навчання, педагогіку партнерства, індивідуальний підхід.

Перша фаза (2016-2018 рр.)

- Перегляд навчальних планів і програм з метою розвантаження та запровадження компетентнісного та антидискримінаційного підходу в початковій школі.
- Пілотний етап створення опорних шкіл базового рівня у сільській місцевості. Має бути утворено 100–150 шкіл і відпрацьовано взаємодію із громадами та початковими школами.
- Прийняття нового Закону України «Про освіту».
- Розроблення плану дій із запровадження Нової української школи.
- Розроблення і затвердження стандартів початкової освіти на компетентнісній основі.
- Підвищення кваліфікації вчителів початкової школи.
- Школа творення підручників нового покоління. Навчання авторів. Підготовка експертів.
- Формування національної е-платформи електронних курсів та підручників:
  - створення електронних підручників;
  - розроблення курсів дистанційного навчання за програмами предметів старшої школи;
  - розроблення системи дистанційного навчання для підвищення кваліфікації вчителів.
- Дебюрократизація школи. Спрощення документообігу. Визнання електронних форм документів.
- Розроблення нового Закону «Про загальну середню освіту».
- Створення системи освітньої статистики і освітньої аналітики.
- Участь у міжнародному обстеженні якості середньої освіти PISA-2018.
- Початок формування системи забезпечення якості освіти на заміну системі контролю (інспектування) освіти.
- Забезпечення різноманітності форм здобуття початкової освіти.
- Початок роботи початкової школи за новими освітніми стандартами на компетентнісній основі (передбачено проектом Закону України «Про освіту») – 2018 рік.

Друга фаза (2019–2022 рр.)

- Розроблення і затвердження стандартів базової середньої освіти на компетентнісній основі – 2019 рік.
- Формування нової системи підвищення кваліфікації вчителів і керівників закладів освіти.
- Інвентаризація мережі шкіл та закладів професійної освіти для проектування мережі закладів III-рівня (профільної школи).
- Забезпечення якісного вивчення іноземних мов у старшій школі відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна-2020».
- Формування мережі опорних шкіл базового рівня.
- Створення професійних стандартів педагогічної діяльності у початковій та середній школах.
- Створення мережі установ незалежної сертифікації вчителів.
- Створення регіональних органів забезпечення якості освіти.
- Формування систем внутрішнього забезпечення якості освіти у школах – 2022 рік.
- Створення системи незалежного оцінювання результатів навчання за курс базової школи.
- Початок роботи базової школи за новими освітніми стандартами на компетентнісній основі (передбачено проектом Закону України «Про освіту») – 2022 рік.

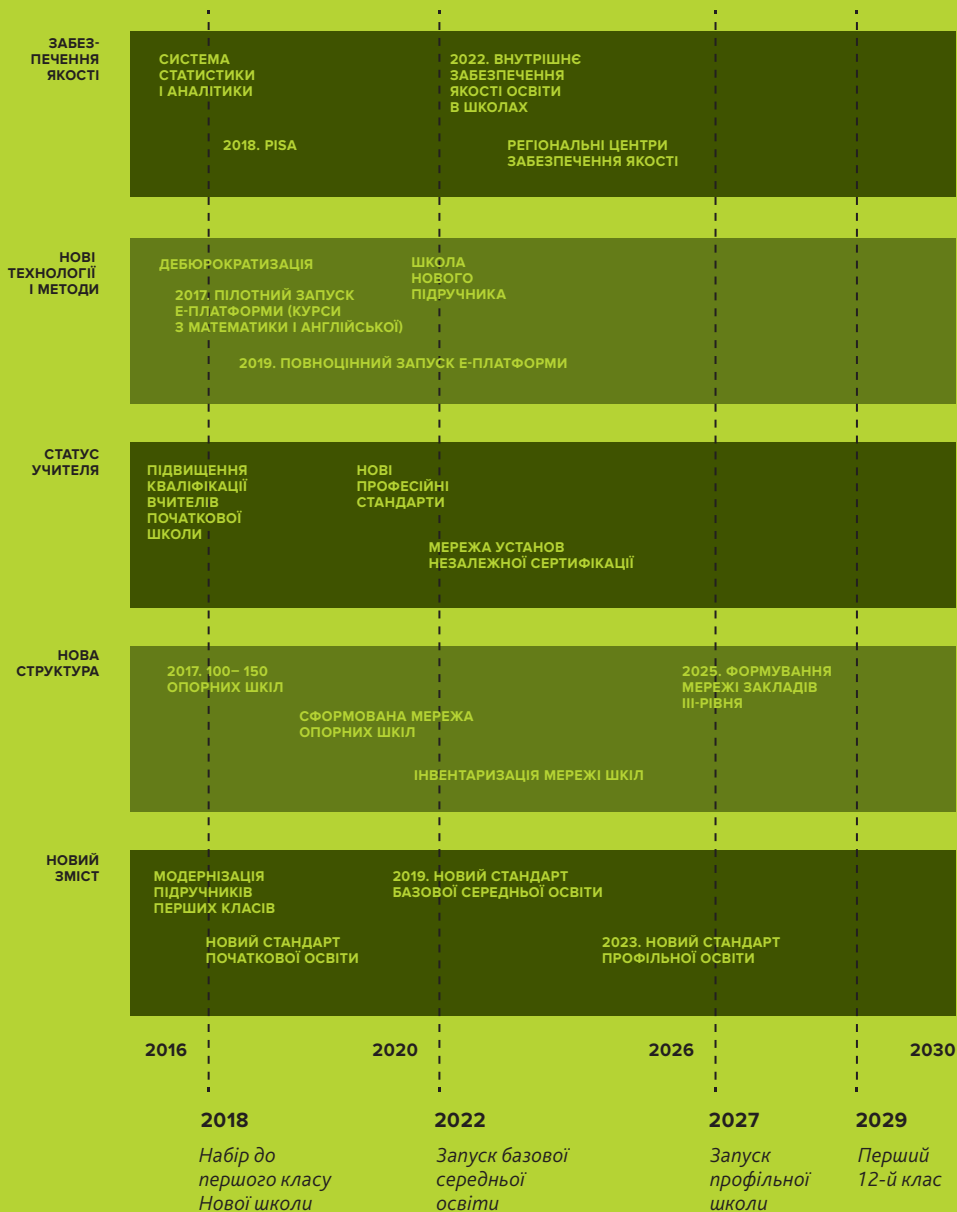
Третя фаза (2023–2029 рр.)

- Розроблення і затвердження стандартів профільної середньої освіти на компетентнісній основі – 2023 рік.
- Формування мережі закладів III-рівня (профільної школи) – не пізніше 2025 року.
- Створення системи незалежного оцінювання професійних кваліфікацій випускників професійного профілю старшої школи.
- Початок роботи профільної школи за новими освітніми стандартами на компетентнісній основі (передбачено проектом Закону України «Про освіту») – не пізніше 2027 року. На цій основі створення передумов для скорочення тривалості (навантаження) бакалаврських програм вищої освіти в середньому на 4,5 кредитів.
- Перший дванадцятий клас Нової школи – не пізніше 2029 року.

ГРАФІК УПРОВАДЖЕННЯ РЕФОРМИ

ЯК ДОЛУЧИТИСЯ

Ласкаво просимо до дискусії
щодо реформи середньої школи.

Свої думки щодо «Концептуальних засад
реформи середньої школи» надсилайте
за адресою

novashkola@mon.gov.ua

У темі листа вкажіть
«Обговорення Концепції».

У листі обов'язково зазначайте назву
розділу, абзац і номер сторінки,
що стосуються вашої думки.

**ГРУПА
УПОРЯДНИКІВ**

(в алфавітному порядку)

ГРИНЕВИЧ ЛІЛІЯ
ЕЛЬКІН ОЛЕКСАНДР
КАЛАШНІКОВА СВІТЛАНА
КОБЕРНИК ІВАННА
КОВТУНЕЦЬ ВОЛОДИМИР
МАКАРЕНКО ОКСАНА
МАЛАХОВА ОЛЕНА
НАНАЄВА ТЕТЯНА
УСАТЕНКО ГАЛИНА
ХОБЗЕЙ ПАВЛО
ШИЯН РОМАН

Загальна редакція

ГРИЩЕНКО МИХАЙЛО
